

Predsedniške volitve – poglobitev družbene apatije

Drugega kroga predsedniških volitev se je udeležilo rekordno nizko število volivcev. Posledično je bil novi/stari predsednik republike izvoljen le s 373.767 glasov od 1.713.473 volilnih upravičencev po skoraj vseh prešteti glasovih. Leta 1992 se je predsedniških volitev udeležilo 85 odstotkov volivcev, leta 2007 v drugem krogu 58 odstotkov, leta 2017 v drugem krogu pa le še 42 odstotkov volivcev. Relativiziranje rekordno nizke udeležbe, češ da vendarle ni tako slabo ali kritično, je zatiskanje oči pred izvotleno ustavno demokracijo v Sloveniji. V resnici bi morali zveneti alarmi med vsemi ozaveščenimi in aktivnimi državljani, med komentatorji, strokovnjaki in svobodno organizirano civilno družbo.

Gre za problem prvega reda, ki kaže na vso razsežnost družbene apatije in na popoln razkorak med večinskim prebivalstvom ter etabliranimi političnimi elitami. V Sloveniji sicer (še?) nismo priča vzponu demagogov po zgledu nekaterih drugih držav po Evropi in svetu, a smo priča globoki družbeni apatiji, ki je samo druga plat iste medalje. Vztrajna dolgoletna ne-meritokratska selekcija na mnoga ključna mesta javnih institucij je posledično pripeljala do odsotnosti resne analize lastnih napak epskih razsežnosti in do odsotnosti analize zamujenih priložnosti v zadnjem desetletju. Zato smo namesto kakovostne in kredibilne razprave o razvojnih priložnostih, razprave o alternativnih prihodnostih deležni raznih iluzij o Sloveniji v letu 2030 ali 2050. Ne preseneča, da se takšnega navideznega, površnega diskurza ne gre večina prebivalstva. Preseneča lahkotnost, s katero posamezni komentatorji sklenejo, da očitno izražena družbena apatija ne predstavlja prvovrstnega problema.

Ko se odstre gosto stkana tančica public, floskul, preusmeritev pozornosti, ostane zelo jasno razvidna politična usmeritev: gre za nadaljevanje in utrjevanje politike mentalnega kolonializma. Politični razred in ključni nosilci ne znajo, ne zmorejo in ne želijo artikulirati razvojnih strategij v smeri bolj vključujoče in bolj uravnotežene slovenske družbe, se nekritično podrejajo nadržanim strukturalnim in njihovim dogmam ekonomske ortodoksije. Nadnacionalni tehnokratski diskurz pa nikoli ni bil in ne more postati univerzalni nadomestek za pluralno demokratično razpravo o razvojnih priložnostih, o razvojnih omejitvah in alternativnih nacionalnih strategijah. To velja tako za nekritično sprejemanje ostrih varčevalnih ukrepov, za cementiranje fiskalnega pravila v ustavo (zakaj npr. ne zapis pravila o razvojnih in trajnostnih dolgoročnih javnih investicijah?), za protirazvojne in izključevalne strukturne reforme, za trgovinsko politiko z vgrajenimi varovalkami za multinacionalke, za premalo preiščljeno privatizacijo in prav tako premalo preiščljeno razvojno strategijo javnega sektorja ter končno za sprejemanje tehnokratskega kvazi-federalizma z očitnim demokratičnim deficitom na vseh ravneh odločanja. Bolj kot bo posamezna članica šibka, bolj strogo in rigorozno bo morala izvajati ukrepe ekonomske ortodoksije in obratno, močnejša kot bo članica, do bolj selektivnih ukrepov in popustov bo upravičena. Preden bo stekla kakršnakoli razprava o prihodnosti EU, bi morali imeti odgovore in alternative na prej omenjena vprašanja.

Ker smo na podlagi 22 odstotkov volilnega telesa potrdili politiko najnižjega skupnega imenovalca in mentalnega kolonializma, se bo razprava verjetno tudi v prihodnje reducirala na izjemne poenostavitve, po katerih moramo za vsako ceno biti v 'jedrni' skupini držav. Nihče ne ve in se ne sprašuje, kako bo takšno delovanje jedrne skupine sploh izgledalo, kdo bo v resnici dobival priložnosti in kdo bo izločen od dobrobiti in priložnosti. Podobno kot smo bili v preteklosti deležni zavajajoče dileme o manj ali več EU – v praksi pa deležni varčevalne (austerity) Evrope – bomo v prihodnje deležni površne razprave ali jedrna Evropa (tehnokratska kvazi-federacija) ali periferija, v vsakem primeru pa pristali na spodnjem delu toge hierarhične ureditve skupnega trga. Večina slovenskih državljanov, podjetij in podjetnikov bo izključena od dobrobiti takšne ureditve, bo pa vedno vključena v reševanje zgrešenih politik, nasedlih investicij ipd. Povedano drugače, mentalni kolonializem v vsakem primeru vodi do izločenosti večinskega prebivalstva in odpira vrata perifernim karieristom, če bodo le dovolj servilni in nekritični do nadvladane tehnokracije ter nacionalnega birokratskega klientelizma.

Sporočilo volitev je res možno interpretirati kot pričakovanje volivcev po bolj doslednih in jasno izrečenih stališčih o pomembnih družbenih in razvojnih vprašanjih. Toda neudeležbe upravičenih, večinoma apatičnih in deziluzioniranih volivcev skupaj s podporo protikandidatu nikakor ni mogoče razumeti kot želje po nadaljevanju puhlic, floskul in podpore nekritičnemu sprejemanju usmeritev nadvladanih tehnokratov.

Katera smer bo prevladala v prihodnje: mentalni kolonializem in splošna družbena apatija ter nadaljnja izvotlitev ustavne demokracije, ali pa smer domišljenih razvojnih strategij ter okrepljene ustavne demokracije, bo odvisna od vsakega aktivnega državljana posebej in svobodne civilne družbe skupaj. Poglabljeno družbeno apatijo je še vedno možno preseči.